

2006 VERKSAMHETSPLAN

GEMENSAMT

Utgångsläge i december 2005

- Upplandsstiftelsens¹ profil och prioriteringar ligger fast. Särskild vikt ska alltså läggas på naturvård, folkhälsoarbete genom friluftsliv, samt målgruppen barn och ungdom.
- Vi har EU-stöd för flera stora projekt som ska genomföras under 2006 och under flera år framöver.
- Detsamma gäller för projekt som stöds av medel för landsbygdsutveckling (LBU).
- Statens stöd för lokala kommunala naturvårdsprojekt ger möjligheter till nya insatser även under 2006.
- Medlemmarnas ekonomiska bidrag för 2006 är oförändrat 21 kr/invånare från kommunerna tillsammans samt 21 kr/invånare från Lands-tinget.

Kända förändringar – kansliet

- En person går i pension i juli och en person är tjänstledig hela året på grund av studier. En vikarie är tillsatt (friluftsliv).

Inriktning under 2006

- Heby kommun bjuds in som medlem i samband med länsbytet.
- Stiftelsens områden ska präglas av god skötsel för att gynna såväl besökare som den biologiska mångfalden. Samarbete med bl.a. Länsstyrelsen.
- Projekt Smultronställen övergår till ordinarie verksamhet med kraftfull satsning på information, egen hemsida och anpassad förvaltning av Stiftelsens områden. Samarbete med Länsstyrelsen, kommunerna och organisationer. Särskilda medel söks från Naturvårdsverket.
- Biologiska museet i Uppsala kommer att renoveras och byggas om för att bli ett naturum för Uppsala län. Stiftelsen kommer att delta i planering och genomförande av utställningar, smultronställen, pedagogiskt material för skolan och guideverksamhet. Samarbete med Uppsala kommun, Länsstyrelsen m.fl.
- Stiftelsens utåtriktade verksamhet kräver ökad satsning på informationsarbete. Den funktionen måste förstärkas. Nya grafiska profilen tillämpas nu fullt ut. Hemsidan ska uppdateras minst en gång i månaden.

- Naturvårdsarbetet fortsätter att hålla en hög nivå med många olika projekt för att stärka den biologiska mångfalden i länet. Flertalet projekt drivs i samverkan med olika aktörer och med omfattande extern finansiering. Ökad samverkan med kommunerna fortsätter att utvecklas.
- Naturskoleverksamhet finns nu i fyra kommuner. Målet är att sådan verksamhet ska finnas i alla kommuner.

NATUROMRÅDEN OCH ANLÄGGNINGAR

Naturområden

Nedan anges några av de mer omfattande planerings-, skötsel- och vårdåtgärder som ska göras under året inom Stiftelsens områden. Områden som ingår i projekt Smultronställen markeras med *. Delar av de planerade åtgärderna förutsätter att sökta medel anslås från Naturvårdsverket.

- *Bredforsen**. Fortsatt restaurering genom frihuggning av ekar prioriteras. En naturvårdsbränning inom åtgärdsprogrammet för vitryggig hackspett genomförs. Informationstavlor om reservatet tas fram. Eldstäder vid fiskeplatserna renoveras.
- *Gräsö gård**. Äldre naturreservat på 300 ha där Stiftelsen blir förvaltare. Naturvårdshuggningar och röjning genomförs för att utveckla skogs- och hagmarksbeten. En natur- och kulturstig ställs i ordning, parkeringsplats anläggs och nya informationstavlor om reservat tas fram.
- *Hagalund**. Nytt naturreservat som invigs under året.
- *Härjarö**. Ny folder och informationstavla tas fram. Lägerplatsen och naturbad rustas.
- *Kallriga**. Vid Kallerö anläggs strövstig, eldstad och en plattform för att underlätta fågelskådning i Kallrigafjärden. Ett skogsbeta på 10 ha restaureras.
- *Kalmarnäs**. Fortsatt utveckling av naturskolan bl.a. genom samverkan i kommunalt naturvårdsprojekt. Frihuggning av ekar.
- *Lingnåre kulturresevat*. Fårbete införs på del av marken. Fortsatt arbete med att restaurera kulturmarkerna samt att göra området tillgängligt med stigar och information. Arbete i samverkan med kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen.

¹ Upplandsstiftelsen förkortas "Stiftelsen" i den löpande texten.

- *Ola**. Röjning av bronsåldersgravar. Ny stig-slinga anläggs.
- *Pansarudden**. Eldstad och information anläggs vid Vällens strand.
- *Rullsand/Billudden**. Stiftelsen medverkar till att naturum, barnstig och vattenstig rustas.
- *Rävsten**. Fortsatt bygge av gårdesgård vid Hemgårdet. Ny informationstavla och karta tas fram.
- *Tvärnö**. Nytt naturreservat. Restaurering och skötsel av kulturmarker. Området utvecklas för besökare med bl.a. stigar och information.
- *Ångskär**. Fårbeta och restaurering av strandängarna på Slåtholmen.
- *Wik naturpark**. Fortsatt arbete sker med att restaurera kulturmarkerna och utveckla området för besökare.

Leder

- *Upplandsleden*. Slingor planeras och anläggs i anslutning till leden i intressanta/vackra partier. Projekt Skolklasser på vandring med syfte att öka skolbarns fysiska aktivitet fortsätter för andra året. I samverkan mellan Stiftelsen och skolan utarbetas ett pedagogiskt material som gör det möjligt att förlägga viss undervisning utomhus med anknytning till en viss sträcka av Upplandsleden. Upplandsledens dag arrangeras. Stiftelsen fortsätter att mäta besöksantalet på leder och i naturområden i samverkan med kommuner.
- *Kanotlederna* rustas och en ny folder tas fram. Särskild vikt läggs vid att beskriva enklare åsträckor som är lätt tillgängliga för barn, ungdom och familjer.

Byggnader och anläggningar

Underhåll

Stiftelsens anläggningar ska underhållas kontinuerligt och planmässigt. Syftet är att undvika kapitalförstöring och erbjuda attraktiva anläggningar till alla besökare.

Här tas *inte* upp det ganska omfattande, löpande arbetet med underhåll av byggnader och anläggningar. Dessa åtgärder beskrivs i budget och syftar till väl fungerande anläggningar.

Investeringar

I investeringsbudgeten preciseras satsningarna under året. Större insatser planeras i två anläggningar, kontorsutrustning samt IP Skogen.

- *Rullsand*. Ny inglasad serveringslokal byggs.
- *Rävsten*. Båthus, bryggor, kanotcentral, återvinningsstation och reparation av stugor kommer att genomföras.

FOLKHÄLSA GENOM FRILUFTSLIV

Verksamhet som stimulerar länsinvånarna till ökad vistelse i naturen genom information, förbättrad skötsel av naturområden och aktiviteter. Syftet är att ge en förbättrad folkhälsa samt ett ökat intresse och känsla för den uppländska naturen.

Smultronställen

Genom projekt Smultronställen vill vi göra länets naturområden välkända och välbesökta samt öka förståelsen för naturvård. Detta sker genom satsning på information, rustning av områden och aktiviteter som lockar ut i naturen. En viktig utgångspunkt för informationen blir Biologiska museet i Uppsala. Arbetet med Smultronställen drivs i samarbete med Länsstyrelsen och kommunerna. Delar av arbetet förutsätter att extra medel anslås från Naturvårdsverket. Aktiviteter:

- Delta i planeringen av aktiviteter och utställning om Smultronställen på Biologiska museet. Biologiska museet kommer att utvecklas till ett naturum Uppland, ett besökscentrum för länets skolor, föreningar, grupper och enskilda besökare. Höga krav kommer att ställas på en utställningspedagogik som är aktiverande och material som lätt kan uppdateras. Befintliga dioramor rustas upp och kompletteras. Nya utställningar skapas som förklarar Upplands natur och visar ut till länets Smultronställen och reservat. Hit knyts också den webbaserade databas som byggs upp om reservat och Smultronställen i länet. Museet ska vara i drift sommaren 2007. Samverkan med Uppsala kommun.
- Verka för att kommunerna blir delaktiga i arbetet med Smultronställen.
- Ta fram en grafisk profil för Smultronställen.
- Starta arbetet med att ta fram en hemsida och en databas för länets Smultronställen.
- Ta fram underlag till en karta över Smultronställen i länet.
- Ta fram underlag för information om projektet och utveckla skyltar som presenterar Smultronställen regionvis.
- Göra insatser för att förbättra bemötande och service för besökare på våra Smultronställen. För konkreta insatser, se Naturområden och anläggningar.
- Genomföra familjeaktiviteter och guidningar i våra naturområden i samarbete med Naturskyddsföreningens länsförbund, kommunerna och naturskolorna.
- Medverka i ett pilotprojekt i Enköping som slutför och lanserar en natur- och kulturguide och stöder utveckling av lokala besöksmål i naturen. Arbetet sker i samarbete med LRF och Enköpings kommun. Ett nytt Smultronställe ska ställas i ordning i kommunen.

- Utveckla fågeltornet vid Vendelsjön till ett bättre besöksmål och genomföra aktiviteter för att locka folk att besöka Vendelbygden. Landsbygdsutvecklingsprojekt i samarbete med Föreningen Vendelsjön och Vallonbruk i Uppland.

Friluftsliv för alla

Samverkan med handikappföreningarna, Friluftslivsförbundet, Landstinget och kommunerna för erfarenhetsutbyte och ökad kunskap. Arbete med att förbättra möjligheterna till friluftsliv för personer med funktionshinder fortsätter i våra områden.

Nätverket Naturkontakt i vården

Nätverket naturkontakt i vården fortsätter som ett forum för kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte.

Öppna förskolan flyttar ut

Satsningen på att få öppna förskolor att förlägga del av sin verksamhet utomhus fortsätter:

- En inspirationsdag ordnas för att ge fortbildning till de förskolor som redan bedriver uteverksamhet och locka ut nya förskolor. Stöd ges till ny uteverksamhet.
- Inspirationspärmen utvecklas med tips på verksamheter för denna målgrupp.
- Ett nätverk för öppna förskolor med uteverksamhet bildas.

Övrigt

- Friluftsbidrag delas ut.

NATURVÅRD

Upplandsstiftelsen främjar naturvården genom att äga och förvalta biologiskt värdefulla markområden samt genom projekt med syfte att värna om växter och djur. Många projekt sker i samverkan med andra organisationer och markägare och med ekonomiskt stöd från bl.a. Världsnaturfonden (WWF), EU:s fonder och Naturvårdsverket. Upplandsstiftelsen kommunicerar intensivt med många partner, inte minst yttrar vi oss när det gäller beslut och skötsel av naturreservat, bevarandeplaner för Natura 2000-områden etc.

Naturvårdsseminarier

Under våren genomförs ett naturvårdsseminarium riktat till förtroendevalda och tjänstemän i Regionförbundet, kommuner, Landstinget och Länsstyrelsen.

Områdesskydd

Följande verksamheter planeras:

- Förvärv av ett kustområde i Tierps kommun.
- Förvärv av rikkärr i Älvkarleby kommun.
- Utvärdering av objekt på Gräsö.
- Utvärdering av två objekt strax öster om Uppsala.

- Kompletterande förvärv av ett skogsområde i anslutning till naturreservatet Ola.
- Kompletterande köp av mark vid reservatet Bredforsen.
- Medverka i färdigställandet av nytt naturreservat i Tvärnö på Söderön.
- Fortsatt arbete med att ta fram underlag till nya naturreservat på uppdrag av Länsstyrelsen/Naturvårdsverket. Insatserna är mycket omfattande med ett stort antal objekt som bearbetas, bl.a. på Bergvik AB:s marker.
- Ta fram nya objekt som ska in i Stiftelsens eget arbete med skydd av värdefulla områden. Översyn av listan.
- Produktion av underlag till nya naturreservat i flera landskapsprojekt som berör skogsmark.

Ekologisk landskapsplanering: Dalälven

- Medverka i samverkansprojekt mellan Uppsala och Gävleborgs län angående skötsel av älvängar vid nedre Dalälven.
- Restaurera ängsmarker och rikkärr i samverkan med Älvkarleby kommun.
- Bistå Länsstyrelsen i arbetet med bevarandeplaner inom Natura 2000-områden i bl.a. Bredforsens och Båtfors naturreservat samt Marma skjutfält och Komossängen.
- Planera naturvårdsåtgärder i naturreservaten Båtfors och Bredforsen.
- Arbeta med skydd och skötsel av Gårdskärskusten och Komossen i samverkan med Länsstyrelsen och Naturvårdsverket.
- Samverka med Älvkarleby golfklubb om naturinformation och skötsel av ängsmarker kring banan.

Ekologisk landskapsplanering: Almunge-Länna

- Utarbeta en aktionsplan för äldre ekar i samverkan med Holmens Skog, Uppsala kommun och Länsstyrelsen. Ta fram en informationsplan om naturen i Lännatrakten som bl.a. berör skötseln av lövskogar i området.
- Ta fram underlag för blivande naturreservat i Lännatrakten och planera skötselåtgärder i naturreservat.
- Bistå Länsstyrelsen i arbete med bevarandeplaner i Natura 2000-områden för bl.a. Tjäderleksmossen.
- Följa upp restaurerade ängs- och hagmarker, sumpskogar och återskapade sjöar.
- Utredda förutsättningarna för produktion av ekstolpar för naturvårdsändamål.

Ekologisk landskapsplanering: Vällan

- Utforma en informationsplan om naturen i Vällanområdet i samverkan med Ekeby hembygdsförening och Östhammars kommun.

- Ta fram en plan för skydd och skötsel av lövskogar i norra Vällan i samarbete med Bergvik AB.
- Ta fram underlag för nya naturreservat i Vällanområdet, samt biträda Länsstyrelsen vid planering av skötselåtgärder i naturreservat.
- Redovisa resultat från inventering av tretåig hackspett i samarbete med Centrum för Biologisk Mångfald (CBM).

Mälarprojektet

Arbetet bedrivs i bred samverkan med Världsnaturfonden (WWF), LRF, lantbrukare m.fl. Eventuellt ytterligare kartläggning av värdefulla naturområden kan bli aktuellt liksom visst stöd till Mälarhagar ekonomisk förening.

- Sprida information och arbeta för ökad tillgänglighet i mälarlandskapet fortsätter under året.
- Slutföra, trycka och distribuera rapport om projektets genomförande och resultat, samt genomföra utvärdering och informationsinsatser.
- Medverka i utveckling av Mälarhagskött. Stiftelsen medverkar vid några aktiviteter kring marknadsföring av köttet, bl.a. fältvandringar.
- Utveckla Smultronställen i mälarlandskapet.
- Planera skötselinsatser i samverkan med Länsstyrelsen för Norra Björkfjärden samt i Ekolsund m.fl. områden.
- Förbereda planeringen av fas två i mälarprojektet. Ytterligare marker är intressanta att restaurera och beta.

Roslagshagar

Samarbete med Världsnaturfonden (WWF) m.fl. organisationer för att utveckla värdefulla jordbruksmarker efter modell från Mälarprojektet. Externa medel från Världsnaturfonden (WWF), EU-fonden Interreg IIIA och lokala naturvårdsmedel för Östhammars kommun finansierar betydande delar av verksamheten.

- Skapa en referensgrupp för projekt Roslagshagar.
- Utforma en informationsplan.
- Genomföra en förstudie för att klarlägga förutsättningarna för en märkning av naturbeteskött från Roslagen. 300 000 kr har erhållits i bidrag från Länsstyrelsen. Förstudien ska omfatta marknadsanalys, belysa förutsättningarna för en producentring, utbildning m.m.
- Anordna seminarium och utbildningsträffar om erfarenheter kring naturbeteskött. Våra samarbetspartner från Åland och Åbo bjuds in.
- Fortsätta att söka medfinansiering till vinterbyggnader för djurhållning i prioriterade om-

råden. Samarbete mellan Länsstyrelsen, Stiftelsen och Världsnaturfonden (WWF).

- Delta i arbetet med att utreda och kartlägga behoven av enkla byggnadslösningar för små och medelstora djurbesättningar.
- Medverka till att ta fram och tillämpa bättre skötselmetoder för artrika kulturmarker vid kusten, samt enkla metoder för att följa upp resultatet av restaurerings- och skötselåtgärder. Samverkan med Länsstyrelsen och Centrum för Biologisk Mångfald (CBM).
- Peka ut ett tiotal redan hävdade naturbetesmarker där röjningsinsatser skulle medföra särskilt stor naturvårdsnytta. Riktad rådgivning och visst ekonomiskt stöd till utvalda områden.
- Anlägga en till två naturstiggar för att ge ökade förutsättningar för rekreation och friluftsliv i projektområdet. Samarbete med projekt Smultronställen.
- Arrangera fältvandringar för både sommargäster och fast boende i projektområdet.
- Arbeta med åtgärder för bl.a. mnemosynefjäril och insekter på krissla inom ramarna för "Åtgärdsprogram för hotade arter".
- Vidareutveckla arbetet med slätterängar inom projekt Roslagshagar.
- Utveckla markägarkontakter utmed kusten på bl.a. Hållnåshalvön, Tierps kommun.
- Kartlägga igenväxande värdefulla ängs- och hagmarker i Östhammars kommuns kust och skärgård. Dokumentation av naturvärden och sammanställning i GIS (datorbaserade kartor).
- Fortsätta att inventera fjärilar och ev. också vildbin. Dessa organismer är bra indikatorer på värdefulla marker. Sammanställning i GIS.
- Utforma restaurerings- och skötselplaner i samarbete med markägare. Våra många markägarkontakter har visat sig vara ett mycket bra sätt att få projektet väl förankrat i bygden och få verksamheten att utvidga sig med en bred bas bland lantbruksföretagen. Hjälpa brukare med ansökningar om projektstöd för restaureringar.
- Anordna fortsatta byträffar för att stimulera markägarna att starta och organisera samarbete kring landskapsskötsel, samt för att öka intresse och kunskap om biologisk mångfald. Även uppföljande byträffar blir aktuella under 2006 eftersom flera byar efterfrågat detta.
- Hjälpa unga brukare som är intresserade av att starta med djuruppfödning och landskapsvård, samt brukare som vill utöka sin besättning av betande djur och sitt engagemang inom landskapsvård.
- Informera om projektet genom medverkan vid möten och seminarier, genom pressmeddelanden och nyhetsbrev m.m.

- Delta och synliggöra projektet och dess resultat vid lokala arrangemang, t.ex. den årliga skördemarknaden på Söderön.
- Bjuda in Skogsvårdsstyrelsen till ett möte om ökad samsyn kring hävdade marker som mål.
- Bjuda in personal från Länsstyrelsen till en eller två fältdagar med diskussioner om naturvård i hävdbiotoper.

Insektsatlas

Slutrapport från projektet publiceras. Fortsatt verksamhet diskuteras med Länsstyrelsen m.fl. Syftet är att dokumentera kunskaper avseende vedinsekter och fjärilar i ett regionalt perspektiv.

Hotade kustfåglar

Stiftelsens arbete med att hålla värdefulla fågelområden fria från mink fortsätter, bl.a. i samverkan med olika jägare/föreningar. Arbetet stöds ekonomiskt av Länsstyrelsen. En eventuell utökning av projektet och långsiktig finansiering ska diskuteras. Utvärdering och publicering av arbetet diskuteras med Centrum för Biologisk Mångfald (CBM).

Statlig satsning på lokal naturvård

En satsning från staten på lokal naturvård pågår. Kommunerna har möjlighet att tillsammans med andra aktörer söka medel från Länsstyrelsen för natur- och friluftspjekt. Upplandsstiftelsen medverkar i följande projekt:

- Enköping: Gröngansåsen-Dyarna, Enabygdens naturskoleverksamhet.
- Håbo: Vattunödens naturskola.
- Knivsta: Trunsta träsk och Gredelby hagar.
- Tierp: Naturstig vid Hållnäs-kusten, Ledskär i fokus, Restaureringar vid södra Vendelsjön.
- Uppsala: Återintroducera fisken asp.
- Älvkarleby: Skolslätter, kanotled, naturstig.
- Östhammar: Vård av kulturmarker vid kusten.

Gräsöfonden

Insamlingen till fonden fortsätter. Medel ur EU-fonden Mål 2 öar har beviljats till och med 2005. Fonden ansöker dock om förlängning av projektet till och med augusti 2006. Omfattande insatser för vård av landskapet planeras med restaurering av beteshagar i flera områden bl.a. på Rävsten. Vidare sker hamling på Risten, uppsättning av stängsel på flera platser och iståndsättning av en självguidande stig m.m.

Övriga naturvårdsprojekt

- Samverkan med Föreningen Vendelsjön om utveckling av sjöns naturvärden samt iordningställande för besökare. EU-medel är beviljade för informationsinsatser m.m.
- Stöd till Upplands Flora.
- Fortsatt samarbete med Centrum för Biologisk Mångfald (CBM) i ett projekt som avser sam-

verkan mellan praktiskt naturvårdsarbete och metodutveckling/forskning. Samarbetet syftar till att:

- Förbättra skötsel- och restaureringsmetoder i kulturmarker för att bättre gynna förutsättningarna för rödlistade arter. Insatserna är kopplade till "Åtgärdsprogram för hotade arter".
 - Fortsätta medverkan i det ås- och sandprojekt som initierades av Stiftelsen i samverkan med Länsstyrelsen.
 - Utveckla metoder för uppföljning och utvärdering av naturvårdsarbetet.
 - Utveckla metoder för restaurering av våtmarker och kulturmarker.
 - Utvärdera och publicera bl.a. Stiftelsens inventeringsdata.
- Fortsatt uppföljning av restaureringsinsatserna vid Ledskär. Nya operativa insatser planeras i samverkan med Tierps kommun.

Vattenvård vid kusten

Arbetet bedrivs i samverkan med Fiskeriverket, organisationer i Finland, de flesta av landets länsstyrelser vid kusten, kommuner m.fl. En referensgrupp är kopplad till arbetet. Kustvattenprojektet fortsätter med att:

- I samarbete med Länsstyrelsen studera reproduktion och uppväxt av fisk i grunda havsvikar i tidigare ej inventerade områden längs kusten.
- Studera mellanårsvariationer i undervattensvegetation i grunda havsvikar tillsammans med 7-8 länsstyrelser. Resultaten är viktiga för utformning av uppföljningsprogram av naturskyddade områden. Projektet finansieras av Naturvårdsverket.
- Fortsätta sammanställa data i en databas över alla inventerade havsvikar. Materialet utgör värdefullt planeringsunderlag för Länsstyrelsen och länets tre kustkommuner.
- Göra informationsinsatser på lämpliga platser längs kusten.
- Inventera marina Natura 2000-miljöer inom ramen för den nationella basinventeringen som Naturvårdsverket påbörjat. På uppdrag av Naturvårdsverket genomföra utbildning av basinventerare.

Övriga vattenvårdsprojekt

- Ta fram metoder för inventering och övervakning av landskapsfisken asp. Delfinansiering söks från Fiskeriverkets fiskevårdsmedel.
- Genomföra biotopvård i Strömarån i syfte att förstärka beståndet av den rödlistade flodkräftan. Delfinansiering söks från Fiskeriverkets fiskevårdsmedel.

- Göra provfiske i Fyrisån för att se effekterna av de fria vandringsvägar för fisk som byggs genom Uppsala.
- Utföra biotopvård och studier av fiskvandring i kustbäckar i samarbete med Länsstyrelsen.
- Göra en inventering av hotade stormusslor och kransalger i sjöar och vattendrag i samarbete med Länsstyrelsen.
- Höja sänkta sjöar som utpekats i "Vattenbibeln".
- Revidera den populära Fiskeguiden.

Bidrag, priser, referensgrupper

- Naturvårdsbidrag delas ut.
- Information och medverkan i diverse naturvårdsfrågor, i samverkan med kommuner, Länsstyrelsen, föreningar m.fl.

BARN OCH UNGDOM

Syftet är att ge barn och ungdomar en känsla för naturen och möjligheter att upptäcka naturen som en fantastisk plats för friluftsliv och lärande. Detta gör Stiftelsen framförallt genom att sprida utomhuspedagogikens idéer till länets skolor och förskolor. Stiftelsens naturskoleverksamhet har ett nära samarbete med den kommunalt drivna naturskoleverksamhet som finns i Uppsala, Enköping, Håbo och Älvkarleby (de tre senare tillsammans med Stiftelsens medverkan).

Fler naturskolor

Stiftelsen verkar för ytterligare naturskoleverksamhet i länet i samverkan med berörda kommuner.

Med naturskolebussen i länet

- Kurser och träffar på skolorna med lärare och arbetslag.
- Större arrangemang för att stimulera lärare till utomhuspedagogik.
- Dagar med skolklasser, för att inspirera och visa på exempel.

Kurser

Fortsätta med väl etablerade former och kurser, exempelvis:

- "Natur, friluftsliv och utomhuspedagogik" för fritidshemspersonal.
- "Natur, miljö och utomhuspedagogik" för förskolepersonal.
- Kurser för lärare på deras studiedagar.
- Kurser för hela arbetslag.
- Inspirationsträffar för lärare på naturskolor och skolor i länet.
- Kurser i "matematik och utomhuspedagogik" för att sprida utomhuspedagogikens idéer.

Utveckla nya former och kurser:

- Utveckla inspirationsträffarna – utomhuspedagogiskt forum.
- Nya vägar in i skolan kan vara att satsa på rörelse (folkhälsa) och skolans kärnämnen i kombination med natur och friluftsliv.
- Skapa nya aktiviteter i samverkan med lärarna för att uppfylla läroplanens och Stiftelsens mål.
- Nära samarbete med någon eller några skolor som vill satsa på uteverksamhet. Utvecklingsarbete för att stötta lärare och elever på dessa skolor och för att ta fram metoder som sedan kan spridas till fler.

Metodutveckling och dokumentation

Stiftelsen bör lägga ner mer energi på att dokumentera och sprida metoder och övningar, samt att utarbeta nytt material, både i egen regi och tillsammans med lärare. Arbetet med att ta fram olika sätt att arbeta med skolans kärnämnen i kombination med natur och friluftsliv fortsätter.

Skolpris

Som tidigare år.

Samverkan med övrig verksamhet

- Samarbete med övriga naturskolor i länet.
- Familjeverksamhet i våra områden i samarbete med projekt Smultronställen.
- Samarbete i projekt Öppna förskolan flyttar ut.
- Arbete med naturstigar i Stiftelsens områden.
- Skolklasser på vandring längs Upplandsleden.

Läger- och lägerskola

Öka lägerskolans kvalitet och antalet deltagare genom exempelvis:

- Kurser på Stiftelsens lägerskoleplatser.
- Uthyrning av material från naturskolan och från IP Skogen.
- Lägerskolekatalogen uppdateras kontinuerligt och sprids, främst genom hemsidan.
- Rådgivning till lärare/elever som ska åka på lägerskola.
- Fortsatt stöd till lägerskolearbetet på Rävsten och Härjarö.

Övrigt

- Utveckling av hemsidan.
- Ökad satsning på fortbildning för personalen.